

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > ספר נפש החיים 017 שער ד פרק ד דבקות השם >

ספר נפש החיים 017 שער ד פרק ד דבקות השם

אמנם ודאי דאי אפשר לומר שאין צריך לענין עסק התורה שום טוהר המחשבה ויראת ה' חלילה.

על אף שהסביר הנפה"ח לעיל שיש דבקות בתורה "תורה לשם תורה", ואין צורך בזמן הדבקות בתורה לשם תורה בדבקות בו יתברך שמו באיתגליא, מ"מ אומר הנפה"ח: בודאי שאי אפשר לומר שלענין עסק התורה אין צורך בשום טוהר המחשבה ויראת ה' חלילה.

זה ברור שיש מצות עשה דאורייתא של יראת ה', מהשש מצוות זכירות תדיריות מצות יראת ה'. ולכאורה מצד שהן שש מצוות תדיריות, הן צריכות לחול גם בזמן שהאדם לומד תורה.

אבל על זה מעמיק הנפה"ח ואומר, שבזמן שהאדם לומד תורה, לא צריך באיתגליא יראת ה', אלא יראת ה' צריכה להיות באיתגליא- כהכנה לתלמוד תורה, וצריך שישאר רושם שלה- גם בזמן שהוא עוסק בתורה.

מצות יראת ה' לעצמה בודאי שיש, היא מצוה תדירית, היא צריכה להיות תדיר בלי שייכות ראשית לזמן עסק התורה. אבל ביחס לעסק התורה, היא צריכה להיות ההכנה לדברי תורה, והיא צריכה להשאיר את הרושם שלה כל זמן שהאדם עוסק בתורה.

ולכן יבאר הנפה"ח לקמן (בפרק ז'), שאם בזמן עסק התורה נחלשה ממנו יראת ה', שרי ליה לאדם להפסיק בתלמודו ולחזור ליראת ה'. וזה מה שא"כ נתבאר כאן "אי אפשר לומר שאין צריך לענין עסק התורה שום טוהר המחשבה ויראת ה' חלילה" כלומר כהכנה לתלמוד תורה, וכרושם בזמן הלימוד עצמו.

שהרי משנה שלמה שנינו (אבות ג, יז): "אם אין יראה אין חכמה".

מה שהאריכו רבותינו, יש בגר"א ועוד, בכללות כמו שסידר הרמח"ל במסילת ישרים, יש ג' מדרגות של יראה: היראה התחתונה היא- יראת העונש, היראה העליונה היא- יראת הרוממות, והיראה מעליה היא- יראת חטא. והחילוק בין יראת הרוממות ליראת חטא, כמו שהאריך שם הרמח"ל, שיראת הרוממות היא בשעת העבודה בלבד, ויראת חטא היא בין בשעת העבודה בין שלא בשעת העבודה הוא מתירא שמא יפגום בכבודו של מלך.

פשטות מה שכתוב כאן בדברי המשנה שלמה שנינו "אם אין יראה אין חכמה", מסביר הגר"א, שזה קאי על- יראת העונש, שיראת העונש קודמת למצות תלמוד תורה. זה נקרא בכללות: מקבל עליו עול מלכות שמים. "אם אין יראה" שהיא יראת העונש, "אין חכמה" להיכנס לחכמה.

אבל מיד להלן, יביא הנפה"ח עוד כמה וכמה מימרות של דברי חז"ל שהן קאי על יראת הרוממות ויראת חטא, לכן צריך להבחין בכל דבר ודבר באיזה יראה זה קאי.

היראה התחתונה "אם אין יראה אין חכמה", אם אין יראת העונש הרי שהאדם לומד שלא ע"מ לקיים, כי אין לו יראת העונש שהוא יקיים את הדבר. יתר על כן, "אם אין חכמה אין יראה" שמהחכמה עצמה צריך להגיע ליראה העליונה, ו"הן יראת ה' היא חכמה".

ואמרו (יומא עב): "מאי דכתיב 'למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין', אוי להם לתלמידי חכמים שעוסקים בתורה ואין בהם יראת שמים" כו'.

אז אם אין יראת העונש, אז זה "אוי להם" באופן הגמור!!

ובשמות רבה פ"מ "כל מי שהוא יודע [תורה] ואין בידו יראת חטא [דייקא יראת חטא ולא יראת העונש], אין בידו כלום, שקיפלויות של תורה ביראת חטא".

נתבאר א"כ כאן, בדברי חז"ל בשמות רבה, ש"מי שהוא יודע ואין בידו יראת חטא, אז אין בידו כלום"!! מה כונת הדבר "אין בידו כלום"?- זה תלוי בהמשך דברי החז"ל שנאמר, "שקיפלויות של תורה ביראת חטא"!! פירוש, שלש פירושים בדברי המפרשים שם: או שזהו מלשון של נוי, או שזהו מלשון של כתר, או מלשון של דבר המקופל, שפנימיות התורה מקופלת בתוך היראה. ועל זה נאמר בעומק, "הן יראת ה' היא חכמה", וכדברי הרמח"ל בהקדמת המסילת ישרים, "הרי שהיראה היא חכמה, והיא לבדה חכמה".

אבל להבין עמוק.

אם אין יראת העונש והאדם נכנס ללמוד דברי תורה, הרי שאין לו אפילו כניסה לדברי תורה. אבל מי שיש בידו יראת העונש, והוא נכנס ללמוד דברי תורה, זה שהוא נכנס ללמוד דברי תורה "זה השער לה' צדיקים יבואו בו", אבל השגה אמיתית בתורה, היא אינה נמצאת! **"שקיפלויות של תורה ביראת חטא"- הרי שאי אפשר להשיג תורה רק מתוך יראת חטא!!**

לעסוק בתורה, השלב הראשון הוא יראת העונש ולאחמ"כ העסק בדברי תורה. אבל להשיג דברי תורה, "כל מי שהוא יודע ואין בידו יראת חטא אין בידו כלום" כלומר, לא שאין בידו כלום ידיעת התורה בכללות, בודאי שיש בו כפי שנראה לעין הרואה. אבל ידיעת החכמה האמיתית "הן יראת ה' היא חכמה" שהיא מקופלת וגנוזה ונמצאת, ושם כתר ונויה של תורה שנמצא בפנים, הוא נמצא רק אצל מי שיש בו יראת חטא.

זה ברור לכל בר דעת, גם באופן של השכלה פשוטה, שמי שאין בידו יראת העונש הרי שהוא לומד שלא ע"מ לקיים. אפילו אם הוא לא מתכוון להדיא ללמוד על מנת שלא לקיים, אבל במידה מסוימת זהו שלא ע"מ לקיים, שלכשיבוא נסיון לידו הוא לא יעמוד בדבר.

אבל להבין את החלק השני ש"מי שאין בידו יראת חטא אין בידו כלום", זה לא מובן כלל לבני האדם. יכול להיות שהוא בקי בכל התורה כולה, יכול להיות שהוא פוסק הלכות, יכול להיות שהוא מחדש חידושים, ועוד ועוד ועוד, **ועליו אמרו חז"ל: "אין בידו כלום"!!**

כשחז"ל מבארים ש"אין בידו כלום", זה מחמת שתפיסת חז"ל מהי חכמה, היא לא כתפיסת בני האדם מה ענינה של חכמה. חכמה שנמצאת בשכל האדם, באמת כפשוטו אפילו אם אין בידו יראת חטא, פוק חזי שהוא יודע.

אבל החכמה האמיתית שהיא החכמה הגנוזה בליבו של האדם, "ואמלא אותו בחכמה ובתבונה ובדעת", הוא הנקרא "חכם לב", "לבי ראה הרבה חכמה", החכמה הזו לא מושגת אלא רק למי שיש לו באמת יראת חטא, "הן יראת ה' היא חכמה - היא לבדה חכמה". הדבר הזה נעלם עד למאד. מחמת שהעין הרואה לבחוץ רואה שיש ידיעה גם אם אין יראת חטא שלמה, ועד כדי כך האדם יכול לטעות שנראה לו שגם שיש לו יראת חטא, כי הרי הוא רואה שיש לו חכמה.

אבל אליבא דאמת, החכמה שהיא חכמת התורה הקדושה, היא לא מושגת אלא רק במדרגת יראת חטא, "קיפלויות של תורה ביראת חטא"- שם היא מקופלת שם היא נמצאת שם היא גנוזה שם כתר של תורה כדברי חז"ל. וכשמגיעים לאותו מקום של תורה שגנוז בתוך יראת חטא, שם נפתחים שערי החכמה.

קודם לכן, יתכן שהאדם יודע תורה כסדר בריאתו של עולם, כמו שהוא עוסק בכל חכמות אז מעין כך הוא גם יכול לדעת ידיעת התורה, אבל ידיעת התורה באמת, לא תיתכן בנפש האדם בשום פנים, אלא אם כן יש בידו יראת חטא!! וכשיש בידו יראת חטא, אז הלב שלו הוא לב טהור, "לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי", **הלב נעשה טהור, היראה מטהרת ומצחצחת את ליבו של האדם. וכשהלב נעשה טהור, בטהרה הזו, זהו לומד תורה מתוך טהרה, שם מגיע המקום של קדושת התורה שמתגלה החכמה של תורה.**

דברי תורה בעמקם, בחיצוניות שלהם אפשר לומר אותם, אבל בפנימיות שלהם הם כולם סוד, "סוד הוי"ה ליראיו"!!

זה לא רק סוד מעשה מרכבה, אלא עצם תפיסת החכמה הוא סוד. "לבי ראה הרבה חכמה". על זה נאמר "ליבא לפומא לא גליא!"

מה שנמצא בשכל אפשר להגדיר אותו בפה, אבל מה שנמצא בלב, "נודע בשערים בעלה" כלשון חז"ל "כל חד לפום מה דמשער בליביה", ההשגה שנמצאת בלב היא לא ניתנת לביטוי של פה באופן גמור. וכיון שהיא לא ניתנת לביטוי באופן של פה גמור, הרי שמי שרואה בחיצוניות, אז נראה לו שיש חכמה גם בלי תפיסת יראת חטא, יראה שלמה. אבל אליבא דאמת, פנימיות תורה, כל חלקי תורה פנימיותם לא מושגת אלא למי שיש לו יראת חטא באמת.

ואיש, מי שאין לו יראת חטא יכול להיראות לו שיש לו חכמה, וזה עומק ההטעיה. יכול להיות שהוא יעבור את כל ימיו כאן בהאי עלמא עד שהוא יגיע ליום הדין לעילא, ואז יתברר לו בבירור נקי ובריר מה יש בליבו מה אין בליבו, ולפי זה האם היה שם חכמה באמת, או שהיה שם חכמה שהיא חכמה של שכל בלבד.

מי שהשיג את אותו דבר של חכמה מכח היראת חטא, אז נגלה לו שערי פנימיות החכמה! כלפי חוץ זה יכול להתראות שיש לו ריבוי של חכמה, שהוא יודע הרבה, שהוא מחדש הרבה, שזה אסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, ועוד, אבל את זה נראה שיש גם לאחריו, וקשה להבחין בדבר. אבל אליבא דאמת, **מונחת כאן תורה אחרת, זוהי תורה מהר סיני, זו תורה בקדושתה, זו תורה במקורה!!**

מה שאין כן "מי שהוא יודע ואין בידו יראת חטא- **אין בידו כלום!!**" ואם האדם מברר את עומק נפשו, והוא מגיע למסקנא האמיתית שעדיין היראת חטא אינה שלמה, אז הוא צריך בעל כרחך להגיע למסקנא **שהוא עדיין לא השיג את חכמת התורה הקדושה!!**

אבל עוד פעם, ועוד פעם, אפילו אם לעין הרואה נראה שכן יש לו שייכות בתורה, השייכות לא נובעת מהשגה אמיתית בחכמה, חז"ל לא כתבו שהוא לא הגיע לשלמות, חז"ל כתבו הגדרה אחרת: "אין בידו כלום!!"

ובהקדמת הזוהר י"א ע"ב אמר רשב"י, שהיראה איהי תרעא לאעלא לנו מהימנותא, ועל פקודא דא אתקיים כל עלמא כו', ודא עיקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא, מאן דנטיר יראה נטיר כולא, לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא כו'.

אם כן מדברי חז"ל שהביא כאן הנפה"ח, היראה היא "תרעא לאעלא לגו מהימנותא", היא הפתח, היא השער להיכנס לפנים. עוד פעם, יש את הפנים מצד היראת העונש, שלולא היראת העונש זה במידה מסויימת לומד שלא ע"מ לקיים.

אבל על גבי כך, "ודא עיקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא", היא העיקר והיסוד לכל שאר הפקודין דאורייתא שעליהם על זה הכל נבנה.

"מאן דנטיר יראה נטיר כולא, לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא". ישנו אופן של נטיר יראה בבחינה של יראת העונש, אז נטיר כולא כי יראת העונש גורמת שהוא מקיים את כל התורה כולה, זה הפנים האחד. אבל הפנים העליונות, בבחינת יראת הרוממות ויתר על כן יראת חטא, "מאן דנטיר יראה נטיר כולא" כלומר, כי היראה היא הכח היחיד שהוא מקיים את המצוות מכח מדרגת תורה.

להבין עמוק: יש תורה ויש מצוות. "לא עם הארץ חסיד" אבל מצוות הוא עדיין יכול לקיים. **לקיים פקודין של כל התורה כולה בשלמות, צריך להיות לא רק במדרגת של "מצוות" אלא במדרגה של "תורה"**, ובכדי להיות במדרגה של תורה, צריך שיש בידו יראת חטא!

א"כ "מאן דנטיר יראה נטיר כולא", מחמת שיש לו לא רק מדרגת מצוות, אלא יש לו מדרגת תורה, ובכדי לזכות למדרגת תורה צריך שלמות של מדרגת יראה.

קיום מצוות תלמוד תורה- גם אם אין בידו יראה האדם מקיים, שהרי הוא בודאי למד; **אבל השגת התורה-** היא תלויה ב"יראת הוי"ה טהורה עומדת לעד".

הדברים הללו הם נעלמים ונעלמים!! על אף שבני האדם יודעים את לשונות חז"ל, אבל מכיון שהדבר הוא פנים, הוא נעלם, הוא נסתר, הוא איננו נראה, הוא איננו נגלה, ומאידיך נראה שיש הרבה שיש אין להם יראה כל כך גבוהה ואפ"ה נראה שיש להם ריבוי של תורה, כאן מונח עומק העולם, עומק ההעלם הגדול שנמצא בבריאה!! שלעין הרואה עולם הפוך ראיתי.

רואים שיש בו אדם שיש לו הרבה תורה ולא נראה שיש לו הרבה יראה, רואים אדם שיש לו יותר יראה ואין לו הרבה חכמה, אז המסקנא נראית לעין הרואה שהעיקר צריך ללמוד, והיראה הוא דבר מן הצד.

אבל כשמבינים את עומק נקודת הדבר, שמי שבאמת יש לו יראה אפילו אם אין לו ריבוי של חכמה, אבל יש לו חכמת אמת, אם הוא עוד יותר עמל, אז כמובן יש לו גם ריבוי של חכמה. אבל גם מי שיש לו יראה ואין לו הריבוי של חכמה, אבל החכמה שיש לו, היא חכמת אמת!! מה שאין כן מי שיש לו ריבוי של חכמה ואין לו יראה, יש לו חיצוניות של חכמה אבל אמיתת מציאות החכמה גנוזה ונעלמת...

- [\[נפש החיים שער ד\] 1\]](#)

Source: <https://bilvavi.net/shiur> פרק-ד-פרק-ד-דבקות-השם-017-שער-ד-פרק-ד-דבקות-השם

Links

[1] <https://bilvavi.net/nefesh.hachaim.dalet>